
Relațiile personale ca o carte de vizită

Dumitru Salade

Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

1. Importanța lor

Relațiile sunt raporturi statornice între persoane, între persoane și instituții sau între instituții prin șefii lor. Ele se bucură de un statut social sau de unul juridic care reglementează funcționarea lor. Fundamentul lor este social, ele fiind în ultimă instanță o modalitate de comunicare între parteneri. Însăși comunicarea, indiferent de natura ei (orală, scrisă, virtuală, prin internet etc.) este elementul fundamental al acestora.

Cele mai multe din relațiile înăuntrul cărora ne mișcăm le-am moștenit, sunt rezultatul unei îndelungate evoluții istorice (relații familiale, școlare, de producție, de prietenie etc.) Ele nu ridică probleme deosebite, având caracterul unor tradiții, cutume etc., adică fiind lămurite, justificate, acceptate. Pe fondul lor apar însă mereu relații noi de prietenie, de vecinătate, de serviciu, de ocazie (turism, aniversări).

Cum fiecare dintre noi ne mișcăm permanent într-un sistem de relații mai mult sau mai puțin stabile, importanța acestora capătă o pondere deosebită în viața fiecăruia dintre noi. Zilnic acționăm într-un cadru de relații care ne asigură fie climatul (ambianța), fie liniștea și condițiile necesare muncii noastre. Dacă la început nu suntem conștienți încă de importanța relațiilor, cu timpul ne dăm seama de importanța lor și începem să le acordăm atenție și chiar să le cultivăm.

Influența relațiilor asupra vieții noastre zilnice este atât de mare - chiar dacă nu suntem conștienți de acest lucru totdeauna - încât majoritatea stărilor noastre psihice (bucurie, tristețe, entuziasm, încredere etc.) sunt colorate adeseori de calitatea acestora. Mai mult chiar, în absența unora dintre acestea riscăm că ne expunem unor tulburări la început inofensive, apoi de-a dreptul periculoase (însingurare, neîncredere, suspiciune etc.).

"Omul este o ființă sociabilă!" Această definiție subliniază deja rolul relațiilor sociale. Fără aceste relații viața ar fi fadă, fără variații, fără nuanțe și lipsită de orice farmec. Începând din leagăn și sfârșind la mormânt, pe tot parcursul vieții, relațiile sociale sunt cele care

dau culoare, care însuflețesc activitățile noastre și care punctează succesele sau eșecurile noastre. Ele sunt fondul sau canavaua pe care se desfășoară filmul vieții noastre individuale și sociale.

2. Natura relațiilor

Ne mișcăm într-o țesătură de relații de care nu suntem conștienți totdeauna. Unele sunt stabile, altele sunt trecătoare, unele sunt oficiale, altele personale, subiective, particulare, unele sunt cultivate, altele sunt lăsate la voia întâmplării. Două mari categorii ne sunt în atenție: cele care ni se impun și care sunt inerente și cele pe care le alegem singuri. În prima categorie sunt cele de serviciu, cele cu instituțiile de stat etc., celelalte sunt cu familia, partenerii, cu colegii, cu asociațiile etc.

Mulți dintre noi știu să valorifice cu succes relațiile din categoria a doua. Constatăm cu ușurință că unii cultivă cu grijă relațiile cu șefii, cu autoritățile, cu cei care dispun de putere și le pot oferi unele avantaje sau parveni la nevoie. Este vorba de relațiile de serviciu, dar și de cele din afara profesiei. O recomandare, o avansare, o diplomă, o trimitere în străinătate, o mică publicitate sau o semnătură directă sunt gesturi pentru care unii știu să sacrifice câte ceva. Prietenia cultivată prin atenție, vizite, cadouri etc. cu anumite persoane ne poate fi de mare ajutor, nu se știe în ce împrejurare și sub ce formă.

Este o adevărată artă să știi să-ți cultivi relațiile - un anumit gen de relații - fără să lași să se vadă interesul care stă la baza lor. Sunt de admirat cei care știu să fructifice asemenea relații, dar sunt și mai de admirat cei care le cultivă de dragul lor, pentru farmecul, plăcerea și beneficiul spiritual pe care-l au de pe urma lor. Prietenia cu un scriitor, artist, profesor etc. sau cu un om simplu, dar de un caracter și generozitate deosebite, este un dar de care puțini muritori au parte. Unor astfel de prieteni le datorăm câteodată succesele noastre, pentru sfaturile, sugestiile, ajutorul oferit la timp.

Încă un aspect important merită să fie semnalat în legătură cu acest tip de relații.

Uneori ele devin atât de strânse, de apropiate încât partenerii nu pot trăi mult timp fără să se vadă, să se audă, să se consulte, să se bucure împreună de succesele unuia dintre ei. Am avut norocul să am și eu astfel de prieteni care vibrau la unison cu mine pentru orice întâmplare deosebită a mea sau a familiei, după cum și reciproca era valabilă. Am simțit în schimb, cu dezgust, și interesul meschin care stătea uneori la baza unor eforturi pe care le făceau unii cunoscuți cu intenția clară de a obține beneficii sau favoruri.

Sistemul de relații în care ne mișcăm este al doilea mediu social (pe lângă cel familial și profesional) și care alimentează neîncetat succesele noastre în activitate. Sunt mulți beneficiari fericiți ai unor astfel de relații bune cu prietenii, vecinii, colegii etc. și alții mai puțin fericiți din cauza tensiunilor permanente între ei și ceilalți, fie că este vorba de "ceilalți" mai îndepărtați, fie că este vorba despre unii mai apropiați. De aici nevoia evidentă de a învăța cum trebuie cultivate și folosite relațiile de orice gen.

3. Educarea lor

Ce înseamnă educația tinerilor pentru folosirea rațională a relațiilor de orice fel? La baza relațiilor noastre cu toți partenerii trebuie să stea anumite principii care garantează buna funcționare a vieții sociale. Astfel de principii sunt: respectul reciproc, demnitatea, solidaritatea, colaborarea, politețea, punctualitatea, încrederea și alte norme morale cum sunt responsabilitatea, toleranța, generozitatea ș.a. De fapt, acestea sunt norme ale vieții sociale valabile pentru oricine și în orice împrejurări, ele constituind suportul oricăror comutații.

Educarea relațiilor sociale presupune nu numai explicarea unor aspecte ale acestora, ci și demonstrarea efectelor pozitive care apar în anumite condiții. Aceasta înseamnă conștientizarea situațiilor care pretind o anumită atitudine. Înainte de a pretinde partenerilor noștri o anumită conduită, trebuie să le dovedim că noi o avem și că știm s-o prețuim și s-o aplicăm. Este vorba despre niște reguli elementare, cum sunt: politețea, punctualitatea, respectarea cuvântului dat, oferta de a-i fi de ajutor partenerului etc. Obișnuindu-i pe tineri cu respectarea câtorva reguli simple, îi ajutăm, de fapt, să-și construiască relații trainice și benefice.

Fragilitatea și schimbarea frecventă a diverselor tipuri de relații poate da impresia că toate acestea se petrec la întâmplare, sub

influența unor factori pe care nu-i putem cunoaște și stăpâni, ceea ce îl poate deruta pe tânăr. Profesorul care își propune să-i atenționeze pe tineri asupra acestor fapte este suficient să le atragă atenția asupra unor manifestări de pe stradă sau să iasă în public și să analizeze câteva situații tipice pentru a-i convinge și a le arăta ce înseamnă a imprima o notă civilizată și estetică.

Adevărul că "totul se învață" își capătă aici o adevărată ilustrare. Ce înseamnă în fond educarea relațiilor? Înseamnă formarea unor obișnuințe și deprinderi de bună purtare, dobândite în tinerețe și valabile pentru toată viața. Înseamnă a-l pune pe individ în posesia unor cunoștințe de care trebuie să facă uz atunci când împrejurările i-o cer. Trec pe lângă bătrâni indiferent când unii așteaptă un mic ajutor pe care l-aș putea da fără nici o greutate. Am promis unui coleg ceva - ce mă împiedică să mă țin de cuvânt și să-i ofer ceea ce i-am promis? Am promis părinților că nu vom mai greși, este nevoie de un pic de voință pentru a ne și ține promisiunea.

Exemplele ar putea fi înmulțite, dar nu este cazul. Tinerii iau de la adulți exemple care de multe ori sunt negative. Uneori se străduiesc să fie corect și constată că alții îi iau în râs pentru aceasta. Rare sunt situațiile în care suntem nevoiți să ne abatem de la regulile bunelor maniere sau a bunelor relații. Dacă acestea sunt doar excepții, ele nu pot afecta esența relațiilor noastre cu ceilalți. Dacă și noi veghem ca lucrurile să se desfășoare bine în acest sector, înseamnă că vom contribui nu numai la respectarea unor reguli, ci și la îndreptarea conduitei altora.

4. Denaturarea relațiilor

Ca și în multe domenii, și în cel al relațiilor umane asistăm adeseori la o denaturare a acestora, la o deviere de la funcția lor normală. În ce constă această falsificare și cum are ea loc? În primul rând, se înscriu în aceleași forme ale așa-zisului convenționalism, adică o formă de politețe contrafăcută, mimată, imitată și poleită cu complimente menite să ascundă adevărul. Ne zâmbim, ne gratulăm, ne lăudăm reciproc, ascunzându-ne adevăratele sentimente față de interlocutor. Ne lăsăm influențați de opiniile altora, avem rezerve sau chiar repulsii față de cineva și acestea ne influențează conduita față de persoana sau persoanele respective.

O denaturare constă deci în a da o notă negativă, nejustificată, raporturilor noastre

---

cu anumiți parteneri, atitudine provocată de invidie, de unele conflicte, de unele informații discrete despre persoana respectivă. Ne purtăm rezervați sau chiar ostili față de aceasta. Dar tot atât de dăunătoare este și cealaltă extremă, exagerând pe nedrept meritele cuiva, vorbind public despre ele, făcându-le publicitate cu gândul la unele avantaje pe care le-am putea obține. Căldura exagerată, îmbrățișările, salutul larg, complimentele publice etc. dau o notă proastă atitudinii față de persoanele pe care le "periem" pe nedrept.

Ceea ce este grav în asemenea situații este faptul că repetarea unor atitudini de acest gen duce în ultima analiză la o denaturare a concepției, a opiniei noastre despre rolul și funcția relațiilor sociale.

Un aspect la fel de deosebit în domeniul relațiilor este și practicarea unei anumite ierarhii. Unele sunt relațiile cu șefii și altele sunt relațiile cu subalternii. Dăm dovadă, deci, de inegalitate, considerând obligațiile noastre a fi diferite în cele două situații. Se uită că onoarea, politețea, punctualitatea, responsabilitatea și alte calități ale caracterului nostru nu trebuie să fie valabile numai în unele ocazii. Duritatea, vulgaritatea sau alte forme de purtare condamnabile dau o notă discordantă nu numai raporturilor mele cu "cineva", ci întregului ansamblu al vieții comunității. Este mult mai prețioasă o admirație și o stimă exprimată discret decât o manifestare gălăgioasă și nesinceră. Această notă de sinceritate, greu de identificat în relațiile sociale, este cea care dă farmec și tărie acestora. Din fericire, în numeroase cazuri unul dintre parteneri își dă seama exact de sinceritatea sau nesinceritatea sentimentelor celuilalt și își adaptează conduita conform acestor constatări. Despre secretele prezente în relațiile multor parteneri s-ar putea spune și mai multe lucruri decât despre cele relatate. Istoria este o mărturie convingătoare.

5. Concluzii

Ca și atâtea alte manifestări ale noastre și relațiile pot deveni și au devenit în foarte multe cazuri un indicator prețios al valorii, al caracterului unei persoane. După natura, întinderea, calitatea și eficiența lor, putem aprecia nu numai personalitatea cuiva, ci și rezultatele activității sale. Cei cuprinși în cercuri de creatori, cei cu prieteni în domeniul artelor, cei care dirijează relațiile familiale sunt ceea ce sunt și ca urmare a relațiilor pe care le-au cultivat sau a căror influență au suferit-o.

Că suntem în mare parte produsul relațiilor sociale în mijlocul cărora am trăit nu mai este greu de demonstrat. Mai greu ar fi să demonstrăm ce influență care s-a soldat cu efecte pozitive am exercitat noi asupra altora.

Este suficient să ne gândim la relația profesor-elev, medic-pacient sau la relația dintre soți pentru a avea o imagine cât mai completă cu privire la efectele benefice ale acestora asupra membrilor lor. Sociologia a analizat diversele tipuri de relații și structura acestora, dar a zăbovit prea puțin asupra educării acestora și asupra cenzurii pe care o poate exercita și ar trebui să o exercite viața socială asupra tuturor acestora. Suntem încă departe de a realiza "calitatea vieții" dacă nu începem cu relațiile sociale.

Gradul de cultură și civilizație, nivelul de educație, sistemul de valori cultivat, inclusiv cel religios, au fără îndoială o mare pondere în stabilirea sistemului de relații specifice grupării respective. Această constatare spune mult și despre ceea ce ar trebui făcut în direcția perfecționării modului de utilizare a relațiilor în scopul progresului social.

Conducătorii, cărora le revine o mare responsabilitate și în acest domeniu, ar trebui să înscrie în programul lor de lucru, ca prioritară, punerea la punct a relațiilor dintre membrii comunității respective. Abia atunci ar putea spune că sunt conducători în interesul și în folosul oamenilor.